

פרוטוקול מס' 83
מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ד', כ"ט סיון, תשל"ד
(19.6.74), שעה 9.00

נ כ ח ו

חברי הועדה: היו"ר י. קרנמן

- א. אנקוריון
- י. אפרת
- ש. ארליך
- י. בדור
- י. גולן
- צ. גרשוני
- ב"צ חלפון
- ש. י. לורנץ
- א. מלמד
- מ. נסי
- י. פלומין
- ד. קורן
- א. שושק
- מ. שחל

מוזמנים:

- א. י. צדוק שר המשפטים
- מ. זכט - מנהל בתי המשפט
- צ. טרלו - מנכ"ל משרד המשפטים
- ר. בודשקי - ממונה על תפקידי מיוחדים
- הנהלת בתי המשפט
- מר דיאמנט - מטעם הנהלת בתי המשפט
- י. גושמן - עוזר השר ודובר משרד המשפטים
- י. השכל - מנהל אגף רישום והסדר מקרקעין
- י. שפירא - שגן המנהל הכללי, משרד המשפטים
- י. קורץ - אגף התקציבים, משרד האוצר

מזכיר הוועדה: א. קרשנר

היועץ הכלכלי לוועדה: א. ב. פלוג

רשמה: מ. טרלו

מדר-היום: תקציב משרד המשפטים לשנת הכספים 1974

הינו"ר י. קרנמן:

אני פותח את הישיבה.

אני שמח שניתנה לי הזדמנות לכרך את שר המשפטים חיים צדוק, שבפעם הראשונה מופיע בוועדת הכספים בדיון על התקציב השנתי.

אני מקבל בברכה גם את השופט נכט, מנהל בתי המשפט, ואת המנהל הכללי של משרד המשפטים - מר טרלו, וכל יתר העובדים הבכירים שבאו יחד עם השר.

תקציב משרד המשפטים לשנת 1974

ח. י. צדוק:

אני מודה על הברכה.

אינני מתכוון לסקור היום את כל שטחי הפעולה של משרד המשפטים, אלא להתעכב בנושא אחד שעליו בעיקר מרוכזת תשומת לבי ומאמצי מאד שנכנסתי לתפקיד. המגמה המשותפת של הנושא הזה הוא מאמץ לשיפור שירותי משרד המשפטים לציבור.

משרד המשפטים עוסק בהרבה שטחים והוא עניין שבין משרד המשפטים, הממשלה והכנסת. ההשתקפות של החלק הזה של משרד המשפטים על חיי האזרח, זה עניין של תהליך, וההשתקפות היא גם עקיפה.

הדבר שאני רוצה לדבר עליו היום הוא על אותם התחומים שבו מחלקה או זרוע או אגף של משרד המשפטים בא במגע ישיר יום-יומי עם אנשים מהציבור, ונותן שירותים לציבור. מובן שמערכת בתי המשפט היא הבולטת ביותר מבחינה זו.

הדבר שאני מרכז עליו את תשומת לבי מאד שנכנסתי לתפקיד, זה התחום של המגע של משרד המשפטים עם הציבור. בגלל חשיבות הנושא של בתי המשפט, אני רוצה להשאיר אותו לשוף. אגע קודם בפעילות של שלוש יחידות שהן מתחום המינהל של משרד המשפטים, והן: רישום מקרקעין, הדגם הכללי ובעיקר רשם החברות, והשיוע המשפטי.

בעניין רישום המקרקעין, זו יחידה אדמיניסטרטיבית, אבל אינני חושב שיש עוד יחידה אדמיניסטרטיבית בשירות המדינה בה נדרשת מידה כזאת של חיוק ברישום. למעשה, רק בית המשפט יכול לצוות על שינוי פרט ברישום. יחד עם השמירה הקפדנית על הדיוק, אנחנו רוצים שהשירות לציבור במסגרת היחידה הזאת יינתן במהירות וביעילות. כדי להגיע למטרה הזאת, דרוש לנו שילוב של ארבעה גורמים:

ניצול טכנולוגיות מודרניות; שינויים משפטיים וארגוניים, כוח אדם מאדן לפעולה ומבנים - דירות מתאימות למטרה זו.

יש לנו היום במסגרת הזאת יחידה אחת והיא לשכת הרישום בבתי-ים, שאנחנו רואים אותה כדוגמא שעל-פיה אנחנו רוצים להתקדם במקומות אחרים ולהגיע - אני מקווה תוך שנתיים - למצב דברים בכל הלשכות של רישום מקרקעין, לאותו המצב המציח את הדעת, שקיים היום בלשכת הרישום בבתי-ים. היהודן של בתי-ים הוא בשני דברים: כל הרישום הושב למיקרופילם ואפשר ע"י לחיצת כפתור לקבל במקום נסח (אקסטרקט). הדבר השני הוא, שהצדדים יכולים להופיע למשרד של עורך-דין ושם לחתום על המסמכים. עורך-הדין הולך למשרד שבה מקרקעין ומשלם את כל המסים, והוא מגיע עם התיק, אפילו בלי הצדדים, אל לשכת הרישום, מופיע בפני הרשם, ואין שינויים מיוחדים בטרנסאקציה הזאת. העיסקה נרשמת, היא מיד נכנסת למערכת המכאנית של המיקרופילם, ותוך זכות ממש אחרי שיום הטרנסאקציה, אפשר להוציא נסח שבו משתקפת הטרנסאקציה. השכנה לשגיאות יותר קטנה במערכת הזאת מאשר במערכת של רישום ביד, אם כי שום דבר ממוכן איננו ערוכה לדיוק אידאלי של 100%.

הדעה החיובית הזאת שאני מביע עכשיו על בת-ים, היא לא רק דעת האנשים העוסקים בזה במשרד המשפטים, אלא אני חושב שזו דעת ציבור עורכי-הדין שנוקק לשירותי הלשכה הזאת.

היום, שלוש לשכות מתוך תשע כבר הוסבו למיקרופילם. הלשכה בירושלים וכחיפה הוסבו למיקרופילם, וזה נותן לנו גם בשתי הלשכות האלה את האפשרות לקבל נסח ע"י לחיצת כפתור.

לפי המצב שבו אנחנו נמצאים היום, במשך השנה הזאת יוסבו למיקרופילם גם הלשכות בנצרת ובפתח-תקה. ואם יהיו לנו האמצעים הדרושים, - השאלה איננה רק ענין של תקציב אלא גם של מתקנים וכוח אדם מאומן, אנחנו מקיימים כל הזמן קורסי להכשרת אנשים חדשים והשתלמויות לעובדי הקיימים - אנחנו חושבים תוך שנתיים להסב למיקרופילם גם את הלשכות בתל-אביב, בנתניה ובבאר-שבע.

אני רוצה לעמוד על בעיה מסוימת שהיא החמורה בשטח זה, והיא הלשכה בתל-אביב. בתל-אביב שוכנות במקום אחד שתי לשכות. אחת, תל-אביב פרופר, ואחת תל-אביב דרום. אינני רוצה להפריז בתאורים, אבל אני יכול לומר ששתי הלשכות האלה משוכנות בתנאים בלתי נסבלים ושיטות העבודה הן ישנות. מי שמבקר בלשכה כבת-ים מצד אחד, ובתל-אביב מצד שני, יש לו הרגשה שהוא לא עבר כמה ק"מ אלא עבר מרחק של דור שלם מרישום תקין ומודרני לרישום שהוא איננו שונה בהרבה משיטה שהיתה נהוגה בימי התורכים.

אנחנו רוצים להתגבר על זה ע"י כמה צעדים. אנחנו רוצים להוציא מתל-אביב את לשכת תל-אביב דרום, ולהקים שתי לשכות נוספות, אחת ברחובות שהיא תקלוט חלק מתל-אביב דרום, והשניה ברמת-גן שתקלוט את היתרה של תל-אביב דרום. אנחנו מקווים שאם לשכת תל-אביב דרום תחולל ותועבר לשתי לשכות נוספות שמלכתחילה נבנה אותן לפי דוגמת בת-ים, תישאר בתל-אביב רק תל-אביב עצמה. אולי גם ממנה נוכל להוריד לשכות ע"י לשכה בהרצליה. במקביל גם נשפץ את הדירה הקיימת של שתי הלשכות, ואז נוכל, בלי לרכוש בית חדש, להסתדר כך שהלשכה בתל-אביב תשרת את תל-אביב ותהיינה עוד שתי לשכות שתהיינה יותר קרובות למקום שבו יושבים האנשים הנוקקים ללשכה הזאת. אני מזכיר על רחובות ורמת-גן. עורך-הדין מכין את המסמכים, משלם את המסים ובא מוכן, והוא יכול לפנות לרשם או לסגנו, אם יש בעיה, ולקבל את ההחלטה הנכונה. אנחנו חותרים למצב שהוא אידאלי, שתהיה לשכת מקרקעין אינטגרלית שבתוכה ישכון גם נציג האוצר שקובע מס שבה והתוספת לאגרה והאגרה, כך שבמקום אחד אחרי שהתיק יוכן בלשכתו של עורך-הדין, יהיה אפשר גם לשלם וגם לגמור את הטרנסאקציה.

אנחנו רוצים תוך שנתיים להגיע לשני דברים: להגדלת מספר הלשכות ע"י פיזור לשכות נוספות על פני הארץ למקומות יותר קרובים לאנשים ולקרקעות בהם מדובר; ולהעביר את כל הלשכות לשיטת המיקרופילם ולשיטת הטרנסאקציות שקיימת היום בבת-ים.

נוסף לכל השיפורים הטכניים, הדבר הזה יכול להתבצע רק ע"י קורסי קורסי, לעובדים חדשים והשתלמויות לעובדי הקיימים, ואולי תוספת כוח אדם, אם כי לא הייתי מתחייב היום למספר, אבל אחרי הבירורים שקיימתי, המספרים לא יהיו גדולים מדי אלא זי צנועים. המדינה, מההשקעה הזאת, יכולה לצאת נשכרת גם מבחינה כספית, כי ככל שהטרנסאקציה מתבצעת יותר מהר ויותר חלק לפחות גובים את הכסף יותר מהר.

אני רוצה להצביע בפני הוועדה על נקודת תורפה אחת חמורה בתחום של רישום מקרקעין, והוא ענין רישום של בתי משותפים. לפי ההערכה יש היום כ-500,000 יחידות דיור שבבתי משותפים שהם לפי המכנה הכלכלי כשירים לרישום בתי משותפים. לפי החוק, כל בית שיש בו "שתי יחידות נפרדות, אפשר לרשום אותו כבית משותף. המספר שנרשם למעשה הוא עד עכשיו כ-100,000. אנחנו לא נגיע ל-500,000 כי הרישום של בית משותף הוא וולונטרי. יכולות שתי משפחות לגור בבית דו משפחתי ואין להם ענין לרשמו כבית משותף. יש צורות אחרות של רישום ובעלות ע"י חברה ומניות וע"י חוזה חכירה, ואלה לא נזקקים לרישום כבית משותף. איננו כופים עליהם את צורת הרישום הזאת. כאשר דיברתי על 500,000 לא התכוונתי שעוד 400,000 מחכים בתור לרשום את הבית כבית משותף, אבל רבים רוצים להרשם כבתי משותפים, זה נותן להם את היתרון שכל דירה הופכת להיות לבעלות נפרדת שיכולה להיות נושא למשכנתא. החוק מסדיר את היחסים בין השכנים ואת התיקונים של הרכוש המשותף. בענין זה יש פיצור גדול. הוא נובע בעיקר מזה, שרק אחרי שיש פרצלציה והיא עברה את כל ועדות התכנון והכניה, כאשר חלקת הקרקע שעליה עומד הבית המשותף הפך להיות ליחידת רישום נפרדת, אפשר לגשת ולהפוך את הבית לבית משותף ולהפוך כל דירה ליחידת רישום נפרדת. זה תהליך מאד מסובך וממושך ואנחנו מטפלים ומקווים להביא בקרוב לכנסת הצעת חוק שתאפשר פישוט ההליכים לרישום של בתי משותפים. גם אז אני מעריך שנהיה במצב שאנחנו נוכל לטפל, כמו היום, באופן שוטף, תוך תקופה שבירה, ברישום בתי משותפים חדשים. אבל כדי לחסל את הפיגורים נהיה זקוקים לתקופה די ארוכה כ-5 שנים, כדי לחסל את כל הפיגורים.

א. שוואבסק: אתם מעוניינים בזה או שזה אינטרס של הציבור?

השר ח.י. צדוק: אם קיים אינטרס של הציבור, הוא אינטרס שלי.

הוקקנו חוק בתי משותפים בשנת 1952. אנחנו חושבים שהוא חוק טוב. גם ברחבי העולם חושבים שהוא חוק טוב. אם הוקקנו חוק, הוא עומד לרשות הציבור, וחובת המדינה היא לספק את הכלים שיאפשרו לציבור שרוצה להשתמש בחוק הזה, להשתמש בו, ובזה אנחנו מפגרים, ואת זה אנחנו רוצים לתקן.

לדעתי יש גם אינטרס של המדינה שהרישומים האלה יבוצעו. מפני שבתחום האשראי והמשכנתא הניתנת לבעל דירה, כשיש רישום של דירה כבית משותף, היחסים המשפטיים הם יותר ברורים ומוגדרים, והמדינה - שיש לה הרבה כספים מושקעים במשכנתאות כאלה - מעוניינת שהיחסים יהיו ברורים. בית שרשום כבית משותף, היחסים בין השכנים והתחזוקה של הרכוש המשותף, יש לגביהם הסדר משפטי הרבה יותר ברור והאינטרס שישמר הרכוש הזה ולא יקרה לו מה שקרה לרכוש גדול כתוצאה מחוק הגנת הדייר, הוא לא רק אינטרס של בעלי הבתים האלה, אלא של הציבור בכללותו, כי הם נכס מהרכוש הגדול.

א. שוואבסק: צריך לעשות פעולת הסברה.

השר ח.י. צדוק:

כאשר יהיו בידינו הכלים, יגיע הזמן לעשות פעולות הסברה. היום אין הכלים

לכך, אז מה התעולת בפעולת הסברה?

אני רוצה לתת לכם תמונה על הפעילות אצל רשם החברות בתקופה ש-1969 עד 1974: מספר החברות הרשומות עלה מ-71,000 ל-74 אלף. ביניהם חברות לא פעילות. מספר החברות הפעילות עלה מ-37,000 ל-47,000. כמעט והשלמנו את פעולת ההעלאה של כל היחידה הזאת על מחשב. התוצאה היא, שאנחנו עכשיו נמצאים בתהליך שאנחנו מנהיגים ענין כזה.

לפי חוק החברות כל חברה חייבת להגיש דו"ח שנתי. אנחנו שולחים לחברות טופס אחיד שמתואם עם המחשב. מבקשים מהחברה למלא את הטופס. הטופס הזה ייכנס למחשב, נזין את המחשב במשך השנה בנתונים שיבואו מן החברות על שינויים שחלו במשך השנה, ובסוף השנה נשלח לחברה טופס ממולא שמבוסס על הטופס הקודם ועל הדברים הנוספים שיצורפו במשך השנה, והיא תבקש לחתום עליו ולהגיש אותו. נגיע לזה, שגם התמונה במשרד הרשם תהיה הרבה יותר ברורה ומדויקת וגם תהיה הקלה על הציבור שלא יצטרך כל שנה למלא טופס, אלא רק לעבור עליו. הטופס יוגש ע"י המשרד.

מחשבה נוספת שיש לנו, היא להקים בכמה מרכזים, קודם כל בתל-אביב, מסוף, אשר יאפשר לקבל פרטים על חברה מסוימת בלי לנסוע לירושלים ולבקש את הפרטים, באמצעות המסוף אפשר לשלוח את הבקשה לירושלים, כאשר המשרד בירושלים יחזיר למסוף את האינפורמציה הדרושה.

בשנת 1972 נתקבל חוק הסיוע המשפטי. החוק הזה הוא חוק מסגרת בלבד. כדי למלא אותו תוכן, צריך היה להכין תקנות. לפי החוק מתקין התקנות שר המשפטים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט. התקנות מסדירות שלושה הבריים:

(א) מי זכאי לקבל סיוע משפטי מבחינת

מעמדו הסוציאלי והכנסתו;

(ב) באיזה סוגי עניינים ניתן סיוע משפטי;

(ג) מה התעריף של שכר טרחה שמשלמים

לעורך-דין עבור הסיוע המשפטי.

תקנות אלה הותקנו בספטמבר 1973.

מאז עברה תקופה קצרה, וזו לא היתה תקופה שממנה אפשר ללמוד לקחים לעתיד. החחמים הזה בתקופת המלחמה ובתקופת החודשים שלאחר המלחמה, לא פותח. הציבור לא נזקק. הרבה אנשים שהיו מגויישים קיבלו שירותים מסוג זה מהצבא וממשרד הבטחון. כך שעדיין מוקדם לבוא ולומר שיש לנו לקחים מהפעלת ההסדר הזה.

(א) הרושם הוא שהתעריף של שכר טרחה

שנקבע, הוא תעריף שעורכי-דין מוכנים לפיו לעבוד. למרות שועדת החוקה, חוק ומשפט, קצת קיצצה בהצעות המקוריות, הרי מה שנקבע על דעת שר המשפטים וועדת החוקה, זה תעריף של שכר טרחה שבדרך כלל לא נתקלנו בקושי למציאת עורכי-דין שיופיעו.

(ב) אני כבר עכשיו חושב על שינוי בתחום

הגדרת הזכאות. ההגדרה הנוכחית היא, שזכאי לסיוע משפטי מי שהכנסתו היא למטה ממחצית השכר הממוצע במשק. זה נמדד לפי השכר הממוצע במשק בשנה הקודמת. התוצאה היא שבתקופה של אינפלציה, 50% הופכים להיות 40%. אם אתה היום צריך לבטט את הזכאות על השכר הממוצע במשק, בשנה הקודמת, אז מחצית השכר זה לא מחצית השכר אלא באופן ניכר פחות ממחצית. זה דבר ראשון בו אנחנו רוצים לעשות תיקון, וזה: לקרב יותר את הזמן לזמן ההזדקקות לשירות. לקבוע את זה אחת לכמה חודשים ולא אחת לשנה, כפי שאותה הפורמולה של מחצית השכר הממוצע תהיה בזמן שנקבעה הזכאות.

ההבר השני שאנחנו רוצים לשנות יתחשבו במידה הרבה יותר גדולה מאשר היו. בגודל המשפחה של הנזקק. דנתי בענין עם אנשים ממשרד המשפטים לא מזמן ועמדה לפנינו השאלה אם להרחיב את תחום הזכאות, או להעלות את השעור ב-50% או 60% של השכר הממוצע. רצינו לשקף במידה יותר גדולה מאשר עה עכשיו את גודל המשפחה. השיקול הסוציאלי מחייב ללכת בדרך השניה. כך שבקרב נציע שינויים בשני כיוונים כדי שה"שכר הממוצע" יהיה זמן קרוב לתקופת הזכאות; ובעלי משפחות גדולות הזכאות שלהם תיקבע לפי הכללים שיביאו בחשבון את גודל המשפחה.

עה עכשיו יש לנו שלוש לשכות: בירושלים, בתל-אביב ובחיפה. היה נסיון מאד מענין ברמלה - שלשה בחורים עולים מארה"ב, בעזרת עיריית רמלה ובעזרת שטודנטים מאוניברסיטת בר-אילן, על פי יוזמה פרטית, בעידוד שלנו, הוקמה לשכה לפעד משפטי שעובדות יפה. אנחנו רוצים להם את המעמד הדרוש, ניתן להם את התקציבים הדרושים.

יש לנו עוד אפשרות לא לפתוח לשכה אבל לשכור עורך-דין מקומי על בסיס של "יטיינר". למעשה, אנחנו גמישים לפי החוק ורוצים לנצל כהתאם לצורך המקומי את כל האפשרויות. האפשרויות הן: לשכה מלאה כמו שיש בחיפה, ירושלים ותל-אביב, או שירות נייד הבא מתוך לשכה קבועה. למשל, עורך-דין עובד הסיוע המשפטי מבילה יומיים או שלושה ימים באשדוד; או: שימוש בשירותים של עורך-דין מקומי. אנחנו כבר רואה בשיטה הזאת נתיחיל בבאר-שבע. אנחנו רוצים לפזר את השירותים האלה על פני הארץ, כי הציבור שנוקק לשירות הזה פחות מכל ציבור אחר מסוגל לנסוע לעיר הגדולה כדי לממש את זכותו לסיוע משפטי. מה שנמצא היום בתכנית שלנו בצורת מתן שירות זה או אחר, הוא בירושלים, תל-אביב ובחיפה, גם בבאר-שבע, רמלה, נצרת וקרית שמונה.

אני עובר לבתי המשפט. במסגרת הנהלת בתי- המשפט ישנה גם הוצאה לפועל וגם השירות הנוטריוני.

קראתי הבוקר בעתון שיש הצעה לטדר היוש בעקבות פרסומים שהיו בענין בתי המשפט, ואני שמח להצעה הזאת. היא תיתן לנו הזדמנות נוספת לבירור הרבה יותר יסודי ומקיף של כל הנושא הזה של בתי המשפט. אסור לגשת לענין בתי המשפט גישה פשטנית מדי. יש כמה ערכי יסודי שאנחנו חייבים לשמור עליהם, ואסור לנו לנהל פולמוס שיוביל לפגוע באיזה שהוא ערך מן הערכים האלה. הערכים האלה הם: העצמאות של בתי המשפט, אי התלות של בתי המשפט, הרמה המקצועית של עבודת בתי המשפט, האוירה, ישוב הדעת שדרושים בבתי המשפט. אפילו אם בשאר השירותים נגיע לדרגה מקסימלית של מיכונן, לא רק לא נוכל להגיע למיכונן של עבודת בתי המשפט, השירות הוא בשופו של דבר שיקול דעתו השקט והמיושב של השופט ושל אלה שהם חלק מה"קונצרט" הזה של עבודת בתי המשפט. זהו ערך יסודי שאסור לפגוע בו תוך איזה מרוץ אחרי יעילות. יחד עם זה צריך לעשות הכל כדי שהעבודה הזאת תיעשה במקסימום של יעילות ובמינימום של עינודי דין, כי גם מינימום של עינודי דין הופך להיות עיוות דין.

לצד המינהלי של עבודת בתי המשפט, אחראי בתניהם שר המשפטים. אני מתכוונן להפעיל את סמכויותי בתחום זה ולעמוד לפני הכנסת וועדותיה באחריות הזאת, תוך שמירה קפדנית על אותם הערכים שצינתי אותם קודם.

על האזמין שטרציה של בתי המשפט, על סדרי המינהל - להבדיל מהתפישה והפטיקה שבהם עצמאיים בתי המשפט ובלתי תלויים לחלוטין - אחראי שר המשפטים בפני הכנסת, ויש לו סמכויות להתקין ולקבוע את סדרי המינהל. אני רואה את עצמי נושא באחריות הזאת.

הנושא הזה איננו מיוחד לישראל. יש גידול בלתי פרופורציונאלי של התדיינות. היא נובעת מזה שההליך השיפוטי ממשיך להיות הליך שאדם ממלא בו את התפקיד העיקרי, בו בזמן שהתחכום של החיים גורם להינתקות נוספת וגוברת, להתדיינות בבתי המשפט יש מצד אחד התדיינות הולכת וגדלה, ומצד שני אתה חייב לשפל בו בכלים הישנים כי השיפוט כישודו של דבר הוא שיפוט של בני אדם.

כחצי מיליון תיקים חדשים חוזרים מדי שנה לבתי המשפט. כשליש מהם בבתי המשפט על דרגותיהם, 100,000 תיקים בהוצאה לפועל, והיתר בבתי המשפט העירוניים.

י. פלומין: כמה מזה דיני תעבורה?

מ. נכט: 30,000.

ח. י. צדוק: התפוקה של בתי המשפט גדלה אבסולוטית ממה שהיה בשנה הקודמת. העליה במספר התיקים גדלה בשעור יותר גדול, וכתוצאה מזה יש עליה במספר התיקים שבפיגור. זו הבעיה שבפניה אנחנו ניצבים ורוצים להתגבר עליה. אל יחשוב מי שהוא שאפשר להתגבר עליה צי איזה שהוא צעד דרמטי אחד. אין מנוס אלא פעולה בכלים שלובים בשטחים רבים. הכלים האלה באים בשלושה שטחים: בחקיקה, בסדרי דיון ובסדרי המינהל של בתי המשפט.

בחקיקה יש לנו כמה הצעות ומחשבות. הדבר העיקרי יהיה החוק בענין פיצויים לנפגעי תאונות דרכים. החוק הזה עבר קריאה ראשונה בכנסת הקודמת. לא נמצא איש שחלק על העיקרון, וכתחום זה של תאונות דרכים צריך לעבור מהעקרון של אחריות בנזיקין ורשלנות לעקרון האחריות האבסולוטית. במקום המצב הקיים היום הקובע פיצויים כתוצאה מתאונת דרכים, צריך להוכיח רשלנות של הפוגע. לפעמים הוא נכשל בתביעה הזאת ולא מקבל כלום. אבל אם הוא יוכל להוכיח רשלנות מצד הפוגע, יכול הפוגע להוכיח שגם הנפגע תרם, ואז הוא מקבל פיצויים חלקיים. במקום כל זה, אנחנו רוצים לעבור לחוק, שבו כל נפגע בתאונת דרכים יהיה זכאי לפיצויים. זה חוק בעל חשיבות ממדרגה ראשונה מבחינה סוציאלית. אחת מתוצאות הלוחי הברוכה העיקרית תהיה, שמשפט פיצויים על תאונת דרכים יתחיל וייגמר בענין הערכת הנזק ולא ידון אם היתה רשלנות, או לא, ואם היתה רשלנות תורמת, או לא. זו תהיה תרומת גדולה מאד להקלת העומס על בתי המשפט.

בקריאה הראשונה בכנסת כולם קיבלו את העקרון של האחריות האבסולוטית, אבל היו הרבה חולקים על עקרונות לקביעת הנזק שהוצעו בחוק הזה. כתוצאה מהביקורת הזאת - שגם אני הייתי שותף לה כחבר-כנסת - מקיימים עכשיו חילופי דברים אינטנסיביים ובדיקה ישודית עם חברות הבטוח, כדי להשאיר בעינו את העקרון של האחריות האבסולוטית ולא לקבוע עקרונות לקביעת הפיצויים. אני מקווה לשכנע את הענין בקרוב. אם הכנסת תעשה עמי חסד ותמחוק את "הא הידיעה" בחוק הרציפות, נוכל להחיל גם על החוק הזה את דין הרציפות. נפנה בבקשה לכך לוועדת החוקה, חוק ומשפט. מתעורר שם ספק משפטי טכני, כי שם כתוב "הממשלה" שנתכוננה בכנסת הנכנסת, האם זה חל על כל ממשלה או רק על הממשלה הראשונה. כאשר השפך יוסר, אבקש מהכנסת להחיל את הרציפות על החוק הזה ואעשה את הכל כדי להחיש את השיפוט בחוק הזה, כי הוא נחוץ לנו גם מבחינה סוציאלית וגם מבחינת עומס העבודה בבתי המשפט.

אנחנו רוצים להגדיל את היקף הסמכות של בתי משפט השלום בעניינים אזרחיים מ-10,000 ל-20,000 ל"י. בתי משפט השלום פחות עמוסים מבתי המשפט המחוזיים. אנחנו חושבים שזה יביא לאיזון יותר טוב בין בתי משפט השלום והמחוזיים מבחינת העומס, אם המקסימום של בתי משפט השלום יועלה. בתי משפט השלום עוסקים בעניינים מסוימים שהם ללא הגבלת סכום, ואפשר למסור להם עניינים בתחום 20,000 ל"י.

אנחנו שוקלים עוד עניינים אם להעביר אותם, בחלקם, לבתי משפט השלום:

(1) שיפוט בענייני פשיטת רגל;

(2) שיפוט בענייני מזונות, במידה הם

נמצאים בתחום בית המשפט המחוזי, בלי לפגוע בבתי הדין הדתיים.

יש לנו מחשבות עוד בשני תחומים:

(א) האם באמת צריכה להיות קיימת זכות

ערעור בכל החלטת ביניים של בתי המשפט תוך מהלך המשפט, או צריך להשאיר את הזכות הזאת רק להחלטות ביניים גורליות;

(ב) אנחנו מצאנו שזה מכביד וגורם לריבוי

התדיינות כאשר הסמכות ליתן רשות לערער נתונה בידי אינסטנציות גם לבית המשפט שאליו מערערים וגם לבית המשפט שבפניו מערערים. אנחנו בודקים את השאלה הזאת, האם באמת הדבר הזה לא ערער על פסק-דין שהוא כזכות. אבל כאותם מקרים שיש ערעור ברשות, האם צריך שתי אינסטנציות, בשאלה הזאת, לתת רשות ערעור או לא? אלה הדברים העיקריים בתחום החקיקה.

בתחום סדרי הדין.

יש שתי ועדות, אחת בראשותו של השופט

עציוני, והשנייה בראשות השופט לנדוי. ועדת עציוני עוסקת באופן שוטף בריוויזיה של סדרי הדין בתחום האזרחי, וועדת לנדוי - בסדרי הדין הפלילי. אחד הפירות הבולטים של עבודת ועדת עציוני (שקודם עמד בראשה השופט זוסמן) היא התקנה, ששופט חייב לתת פסק-דין לא יאוחר מ-30 יום מיום שנגמרה שמיעת העדויות. לצערי הרב, היו מקרים שלקח חודשים ארוכים וגם שנים עד למתן פסק-דין. לפי שעה לא קבענו סנקציה. סנקציה כזאת יכולה לפגוע במתדיינים, הם עוברים את התקופה של 30 יום. ביקשתי שטטיסטיקה איך עובד העניין הזה, וזה די מניח את הדעת. אני לא יכול לומר שזה 100% בסדר, אבל כתוצאה מהתקנה הזאת, הרוב המכריע של השופטים עומד בתקופה הזאת של 30 יום.

עניין הרבה יותר רציני הוא עניין השמיעה

מיום ליום. פה היתה תמיד תקנה שצריך לשמוע מיום ליום, ואני לא זוכר שזה קוריים הלכת למעשה. הייתי שמח אם היינו יכולים להגיע לשמיעה מיום ליום במשפטים פליליים. שם עיבוי הדין כתוצאה מהפסקות קצרות ולעתים ארוכות בין יום השמיעה האחד לשני, הרבה יותר פוגע מאשר בעניינים אזרחיים, אם כי בעניינים אזרחיים גם כן לא צריך להיות עיבוי הדין. במשפטים פליליים זה ממש עיוות. אנחנו נעשה את כל המאמצים, תוך שיתוף פעולה עם השופטים, כדי להגיע למקסימום של שמיעת משפטים פליליים וגם אזרחיים מיום ליום.

במדינת ישראל הרבה יותר קשה להגיע

לאינדאל הזה מאשר במדינות אחרות, ולו בגלל גודל אחד שהוא שירות במילואים. הוא נוגע לצדדים, לעדים, לעורכי-הדין. כאשר נקבע משפט ליום מסוים ואחד הצדדים במילואים, אי אפשר לקיים אותו. כאשר התהילו במשפט, ואחד הצדדים במילואים, אי אפשר להמשיך אותו. אבל זה לא צריך למנוע מאתנו לשאוף להגיע למקסימום האפשרי.

אני שוקל אם הועדות הללו ששר המשפטים נעזר בהן לרוויזיה ותיקונים בסדרי הדין האזרחי והפלילי, צריכות להיות המכשיר היחיד לבדיקה ולשינוי בסדרי הדין. עוד לא גיבשתי לעצמי עמדה בענין זה. אני מכיר את החברים. כל אחד הוא מומחה מעולה במקצועו, והעבודה שכל ועדה כזאת מוציאה מתחת ידה היא עבודה טובה, ובדרך כלל אין לשר המשפטים סיבה לא לקבל את ההמלצות ולא לפעול על פיהן. שר המשפטים נמצא במצב יותר קשה כאשר ועדה בראשות שופט אחד של בית המשפט העליון ממליצה על שינוי מסוים, בו בזמן שועדה אחרת, בראשות של שופט בית משפט עליון אחר, דוחה את הרעיון בכל תוקף.

היתה ועדה בראשותו של השופט ברנזון. עיקר תפקידה היה המלצות בענין חוק לפיזויים לנפגעי תאונות דרכים. את ההמלצה הזאת קיבלנו ועובדים לפיה. היא גם המליצה המלצות בתחום סדרי הדין, אבל יש ועדה קבועה בראשות השופט עציוני, העוסקת בתחום הזה, ואז נוצר מצב שמה שאחת המליצה, השניה לא מקבלת. במקרה זה צריך לשקול ולהחליט. כל אחד מחברי הועדה הוא מומחה, אבל כאשר יש ועדה בת 8 - 10 אנשים, ההתכנסות שלה היא בעיה, רציפות ההשתתפות היא בעיה, הקצב שבו ועדה כזאת מסכמה וממליצה המלצות, יכול היה להיות יותר מהיר. לכן אני שוקל, אם בנוסף לועדות האלה, אין מקום לכלים נוספים, כמו, למשל, הפקולטות באוניברסיטאות שגם בהן יכול שר המשפטים להעזר כדי לקבל המלצות לשיפור סדרי הדין הפליליים והאזרחיים.

יש לנו היום 26 מקומות פנויים בתקן. 6 בבתי משפט מחוזיים, 14 שופטים בבית משפט השלום, 2 שופטי תעבורה ושופט עירוני ושופט בבית הדין לעבודה. הדבר היחיד שחסר לי כדי להגיע להשלמת ההרכב של השופטים, זו ועדת המינויים שהכנסת תבחר את נציגיה לועדה זו. כשההרכב יושלם, ניגש בקצב מהיר למינוי הועדות האלה, ואז גם יגיע הזמן לבדוק אם יש צורך בשופטים נוספים.

אינני רואה תרופה לפגמים בסדרי המינוי של בית המשפט ע"י תוספת שופטים בלבד. יכול להיות שפה ושם צריך להוסיף, אבל כל אימת שמתגלה קושי או יש פיגור, לחפש את הפתרון אך ורק בהוספת שופטים - אינני גורס כך. התקנת תקנות בענין שעות העבודה בבתי המשפט. בדעתי להמשיך בזה תוך התעצות עם השופטים. אין חוק הקובע באיזה שעות פתוחים בתי המשפט לשמיעת משפטים. על השופטים מוטלת עבודה רבה מאד גם אחרי שמיעת המשפטים. היו הוראות קיימות, לא חידשתי דבר. היה חידוש אחד, שהשופטים צריכים ככל האפשר לשמוע עדים שהוזמנו לאותו יום, גם אם זה חורג קצת מהשעה 13.30. חשבתי שזה נחוץ, כי בעוד הרוב המכריע של השופטים מקיים את השעות האלה בין כה וכה, היו גם כאלה שאינם מקיימים זאת וטוב שהדבר הזה יקבל צורה פורמלית על פי סמכות בחוק.

אני חושב שגם הציבור זכאי לדעת באיזה שעות מתבררים משפטים. זה איננו ענין פנימי בתוך בתי המשפט או בין הנהלת בתי המשפט והשופטים, אלא זה ענין בין הנהלת בתי המשפט השופטים והציבור הנזקק להם.

אני יכול לציין לשבח שבעה שופטים של בית משפט השלום בתל-אביב שבהתנדבות השכימו להאריך את שעות השיפוט שלהם ויושבים עד 15.30 כדי לחסל פיגורים. אנחנו שוקלים אפשרות של שמיעת משפטים פליליים אחה"צ, כדי לנצל יותר את האולמות. כאשר בנו את היכל המשפטים בתל-אביב, חשבו שזה בית-משפט, שמבחינת היקפו, יעמוד לנו להרבה זמן. כבר היום ישו צפיפות גדולה. יש לי מו"מ עם ראש עיריית תל-אביב. אני מנסה להשפיע עליו שיפנה כמה אולמות, כיניהם אולם של בית משפט עירוני,

שבזמנו העמיד שר המשפטים, בנדיבותו, לרשות בית המשפט העירוני, והיום הם דרושים לבית המשפט עצמו.

אנחנו ננסה לעבור לשיטה שעדיין יוזמנו בשתי קבוצות. קבוצה אחת ב-8.30 וקבוצה שניה ב-11.30, כדי שהעד יבזבז פחות זמן עד כמה שאפשר. העניין של העדים הממתיינים בבתי- המשפט, הוא דבר חמור לא רק מבחינתו של האיש שמכזב את זמנו, אלא גם מבחינת הנכונות של איש מהציבור להעיד. אנחנו בנקל יכולים להגיע למצב, שכל מי שתהיה צפויה לו הסכנה להיות עד, יתחמק ויכרח מזה. תופעות כאלה קיימות כבר היום ואנחנו מנסים לטפל בעניין.

מ. שחל:
נדמה לי ששר המשפטים מופיע בתקציב בפעם הראשונה בפני ועדת הכספים, ואולי זו הזדמנות לברך על הסקירה המאלפת והמעניינת.

אגף רוצה להתייחס לסקירה וגם לדברים

נוספים.

השר התייחס לשינויים בחוקים, ונדמה לי שיש חוקים שקיימים עוד מזמן המנדט ויש צורך להתייחס אליהם, אנחנו אמנם מבצעים בהם תיקונים מפעם לפעם, אבל יש מקום להתייחס אליהם בהקדם בכל המכלול.

תיקונים בחוק פשיטת רגל, נדמה לי שיש מקום להתייחס לכל הכעיות הקשורות עם הנושא הזה. אנחנו כל פעם נתקלים בכעיה מזוית דאייה אחרת, שמחייבת תיקון מסוים בחוק עצמו.

אמנם שר המשפטים התייחס בצורה כוללת למה שקרה בקשר לראיונות של שופטים. אבל לי נדמה שיש צורך למנוע את התגובה הצפויה שמאיימים בה שופטי בית המשפט המחוזי. על ראיון שהיה בדדיו לפני שבועיים. אינני רוצה להכנס לויכוח עצמו. אני חושב שהמוסד של השופטים היה עד כה, וצריך להמשיך להיות, מעבר לויכוח שבו שופטים של בית משפט מסוים מבקרים שופטים של בית משפט אחר, שלא כתחום הפסיקה. מאחר שיש איום של שופטי בית המשפט המחוזי בתל-אביב שהם יגיבו על הדברים שנאמרו בלפיהם, אגף חושב שיש מקום למעורבות כדי למנוע שהנושא הזה יהיה בויכוח.

כמה גתונים שניתנו בצורה מאירת עינים על היקף התיקים בבתי המשפט, אני מקווה שההצעות שמביא שר המשפטים יביאו לשינוי מהיר ומידי. על כל אדם ששי בישראל יש תיק בבתי-המשפט. אני מקווה שההצעות שמביא שר המשפטים יביאו לשינוי מהיר ומידי.

מ. גבס:
אם תוריץ את הקטינים ותיקה בחשבון שבכל תיק יש שני צדדים, תגיע למספר עוד יותר גדול. במספר הזה גם לא כלולים התיקים של בתי המשפט הצבאיים והדתיים.

מ. שחל:
יוצא שלכל אזרח יש תיק בבתי המשפט המחוזיים התיקים תלויים ועומדים. הגידול הוא ב-30,000 תיקים. לי נדמה שיש צורך במערכת שלמה. לא הייתי מוציא מכלל זה את האפשרות והצורך במינני שופטים נוספים. לא פחות חשוב שיהיו בכל המערכים בחיים הציבוריים אנשים משילוב דורות מתפיד. לי נדמה שבמערכת השיפוטית הדבר הזה הוא לא פחות חיוני, אולי יותר. אני מכיר כמה בתי המשפט שיש ערך שייכנסו שם שופטים חדשים למעגל השיפוטי של המדינה.

אני רוצה להכנס להריגה בהתערבות בתי- הדין הדתיים בהליך אזרחי ששייך לבית המשפט הרגיל. כוונתי לצוויים שהוציאו בתי הדין הדתיים בעת הרכבת הקואליציה. צוויים של בתי דין דתיים שבאו למנוע הליך בתחום חילוני. אני יודע שאפשר לתת הסבר שמקבל הצו יכול היה לקיים אותו, או לא, ובית הדין הדתי לא יוכל לכפות עליו. על-כל-פנים, זה לא התברר. מה היה קורה אילו גוף חילוני היה מתנגד לצו המניעה שהוציא בזמנו השופט. צריך שהממשלה תיתן את זעתה לשוביה הזאת. היה איזון במשך כל השנים

שלא מתערבים. בית הדין הרגיל לא מתערב בבית הדין הדתי אלא אם כן מדובר היה בפסק-דין מנומק ולא בהליכים שהם ברורים לכל אחד שיש בהם מעורבות בתחום בתי הדין הדתיים. הדבר הזה מחייב דברים ברורים ואולי גם איזון שהיא מידה של אמירה וחקיקה נוספים אם יהיה צורך בזה.

הגשת החוק לאזרח בצורה המובנת יותר. יש בתחום הזה משהו מיסטי במיוחד בדברים ששייכים לתחום הזכויות של האזרח. בתחום הכלכלי-ציבורי נותנים את ההשברים על תחום זה של המשפט, גם כן צריך להגיש את זה בצורה פופולרית. אני חושב שאם החוק על נפגעי תאונות דרכים יוגש בצורה זו, זה יהיה שירות לאזרח. הייתי רוצה לראות בזה חידוש של שר המשפטים. יש מדור ברדיו הנקרא "רדיודע" שם יש מדור קבוע על המשפט העברי, שלפי דעתי הוא מענין. אני חושב שניתן יהיה ללקט גם בצורה דומה דברים מתחום החקיקה שייבחרו.

אני יודע שקיים ויכוח על בנייה ציבורית. אני חושב שבית המשפט הוא אחד המוסדות שהמדינה משתקפת בו. יש חשיבות לצורה, כשאתה רואה מה מתרחש במסדרונות בתי המשפט, אתה חש בזה. אני יודע שראשי ערים מנסים לשכנע את משרד המשפטים לבנות היכלי משפט חדשים.

ח. י. צדוק: הם הצליחו לשכנע את משרד המשפטים; הם לא הצליחו לשכנע את שר האוצר.

מ. שחל: התחום הזה הוא יותר חשוב מאשר לשקם משרדים ממסלתיים כדיור יותר טוב.

היכל המשפט בתל-אביב, אינני יודע אם יתאים לאורך זמן. המזנון של בית המשפט הוא עלבון.

מדוע שר המשפטים לא ינסה לאחד את רישום האגודות השיתופיות והאגודות האוטומניות. החלוקה איננה במקומה. הפצת המשפטי הקיים בקשר למקרקעין שנמכרו פעם לשוברים בחו"ל שניספו בשואה, הבעלות שלהם בידי חברות ואיש לא יודע מה מצבם. יש מקום למחשבה לחייב הגשת הרישומים האלה היכן שהם נמצאים. יש מקרקעין שהמדינה צריכה להנות מהם ולא שיימכרו בפעם השנייה.

ש. ארליך: אני מצטרף לברכה למר צדוק לתפקידו החשוב והמכובד של שר המשפטים ואני מאחל לך הצלחה בתפקיד החשוב והמכובד מאד של שר המשפטים. אני מקווה שתמלא את תפקידך בתבונה העומדת אצלך ובשיקול הדעת בצורה העניינית לפי שאני היכרתי אותך.

אני שמח לשמוע על מחשבה להקלת העומס בבתי המשפט. אני מופתע שבתי משפט השלום פחות עמוסים. אני שומע גם משופטים וגם מעורכי-דין על תופעה שהיא מדאיגה, היא פוגעת באזרח. תביעות אזרחיות של 1000 או 2000 ל"י נמצעים מלהגיש כי זה נסחב הרבה זמן. עורך-דין צריך להופיע מספר פעמים. ההוצאות המשפטיות של עורך-הדין - שכרם יוצא בהפסדם. אנשים מנצלים את העובדה הזאת ולא משלמים את ה-1000 או 2000 ל"י ולא מגישים תביעות נגדם כי זה לא כדאי. השאלה היא אם לא צריך להנחות את השופטים לפסוק הוצאות אפקטיביות לתובע, במידה והוא זוכה במשפט, ולא הוצאות סמליות. יש תעריף של עורכי-דין שצריך לקבל מה שלשכת עורכי-הדין קובעת.

אני רוצה להעיר בענין הראיון של השופט ברנזון והתגובות של השופטים המחוזיים.

כאשר שמעתי את הראיון עם השופט ברנזון היתה רתיעה בלבי. יש לי הרגשה ששופטי בית המשפט העליון או שופטים מחוזיים או שופטי שלום לא צריכים להיות במוקד של ראיונות ציבוריים. אני חרד שהויכוח בין השופטים יגלוש. העתונות מחפשת דברים פיקנטיים. אושיות הרשת השיפוטית יכולים להתקעקע. אני פונה אל שר המשפטים, אם אפשר להבטיח את הדבר. זה לא יוסיף בריאות לרשת השיפוטית. שר המשפטים הזכיר גידול מספר רישום החברות מ-37,000 ל-47,000. יש לי משאלה - להנהיג סיווג של חברות.

ח. י. צדוק:

יש:

ש. ארליך:
יש לי טענה מיוחדת. מדברים על 47,000. יש חברות ללא מטרות רווח. יש חברות ציבוריות ממשלתיות בעלות אופי לא רווחי. יש חברות של חלקות אדמה ואפילו שותפים בחברות וחברות עסקיות כלכליות תעשיתיות. המספרים אינם משקפים את העובדות. הייתי רוצה שיהיה סיווג, שנקבל הגדרות ברורות.

בענין הזמנת עדים, כאשר שמעתי את החלטה שר המשפטים - שמחתי. לא פעם ראיתי את עיניו הדין של עדים שמוזמנים לשעה 8:30 ומחכים עד 13:30 ואחר-כך אומרים להם לבוא למחרת. אנשים מפסידים זמן וכוח. כשאתה הוצאת את ההוראות האלה שמעתי מפי שופטים שלא יוכלו לעמוד בגזרה הזאת כי אינם יודעים כמה זמן לוקח לשמוע עד. שופט לא יכול לעבוד על פי סטופר ביד. הוא רוצה למצות את הדין. יש קונפליקט בין שני הדברים האלה. אני בעד זה שלא יגרמו לבזבוז זמן לאזרח, מאידך גם לא לפגוע במיזוי הדין.

הייתי רוצה לשמוע בקשר לפרסומים בטרם נחרץ הדין. אדם הורשע בעיני החברה. אני סבור שצריך לתת מקסימום הגנה לאזרח ולא להכתיים אותו בדבר בטרם הוכח. כל עוד לא הוכח - הוא בחזקת זכאי. אני פונה אל שר המשפטים שיהיה איסור כולל על פרסום שמות אנשים חשודים כל זמן שאין פסק-דין.

י. אפרת:

אני מצטרף לברכות לשר צדוק. אני מקווה שהן תתגשמה.

החוק לנזקי גוף בתאונות דרכים.
אני חפיד של הפרדה בין נזקי רכוש לבין נזקי גוף בתאונות דרכים. נזקי גוף שייכים לתחום הסוציאלי וצריך להעביר את זה לביטוח הלאומי. אני יודע שיש לחץ מצד חברות הבטוח ועורכי-הדין. שני גורמים אלה אינם נוטים לעשות סוציאליזציה של הנושא הזה. זה כבר עלה פעם על הפרק וירד בלחץ חברות הבטוח. מתברר שהתפרסמו דברים שהחברה לא יכולה למלא את תפקידה במקרים של פגע וברח צארו המון תיקים בלתי מכוונים. אני חושב שהחוק שמכינים לקוי. זה היה צריך ללכת בכיוון של הפרדה מוחלטת בין נזקי רכוש ונזקי גוף, ואת נזקי הגוף להעביר לביטוח הלאומי, כמו נזקי גוף בתאונות עבודה. הדברים היו מסתדרים בדרך הטובה ביותר. בחוק יש כמה וכמה חולשות ברמת הפיצוי שניתן לניזוק ורמת הפיצוי בבטוח הסוציאלי נקבעת על פי קריטריונים אחרים.

אם לא יתקבל העקרון שמעבירים לבטוח הלאומי יש ליישם ככל האפשר את החקיקה הקיימת ולבדוק מחדש את הקריטריונים לכיסוי הנזק ולכיסוי הכנסת הניזוק שייקבע על פי קריטריונים שהולמים את המצב ולא נקבעים באופן שרירותי.

שר המשפטים אמר שחורים כך וכך שופטים. אני רוצה לדעת, לפי איזה קריטריונים נקבעים מספר השופטים בכל קטע של מערכת השיפוט. נאמר שבבתי דין לעבודה חסר אחד, בבתי משפט השלום חסרים כך וכך. אני מקבל שלא מספר השופטים קובע כמה תיקים נשמעים. יתכן שאין מספיק אולמי שיפוט. אבל אם יש מספר יותר גדול של שופטים, מספיקים לעשות יותר. יכולים לתת ציון לשופטים שמוכנים לעבוד שעות נוספות. אבל לומר היו שבת בתי דין לעבודה חסר רק שופט אחד - זה מוזר.

ח.י. צדוק: אני דיברתי על התקן.

י. אפרת: בבתי דין לתעבורה יש 125 אלף תיקים. אני לא יודע מה קצב העבודה, אבל במידה שמבקרים במשפטי תעבורה, נוכחים שהם ממוכנים בצורה עלובה. ציבור הנהגים איננו שייך לעלית ומתייחסים אליו בצורה שלא מעוררת כבוד. בדלך כלל, כל אדם שנכנס להיכל המשפט, צריך להכנס למקום מעורר כבוד. אני חושב שבתוך הדין לתעבורה נמצאים בדרג הנמוך ביותר, אפילו בהשוואה לכמות התיקים שבהם דנים שם. צריך לתת רמה של דיור ומראה חיצוני.

בדרג שני עומדים בתי הדין לעבודה. על סכום כללי של 43,5 מיליון ל"י שהוקצו לבתי המשפט, 2,400,000 ל"י הוקצו להחזקת בתי הדין לעבודה. לי נראה הדבר הזה נמוך גם בתקן גם בהוצאה. אני חושב שארבעה בתי דין איזוריים לא מספיקים. צריך להקציב יותר כסף גם למבנים וגם להגדלת כוח האדם.

חוק בתי משותפים טעון שיפורים. החוק נתקבל ומאז הבתיים נתבלו. אני חושב שצריכה לקום יחידה במשרד השיכון שתהיה ממונה על החוק הזה ולא משרד המשפטים. העניין הזה לא יכול להיות בהתדיינות בין הדיירים. זה שייך למשרד השיכון. חוק בתי משותפים צריך להיות בידי משרד השיכון. הבתיים המשותפים מוזנחים. נקבע מפקח. אני לא יודע מה הוא עושה ואיזה סיכוי יש לו. העניין צריך תשומת לב.

ח.י. צדוק: אני בתשובה אמרתי שאדון בשאלה הזאת עם משרד השיכון. לא צפית שאתן תשובה על הצעה שנוגעת למשרד השיכון.

י. אפרת: חוק הבנקאות. נוצר פולמוס ציבורי בעניין זה. אני יודע שמשרד האוצר ביקש ממשרד המשפטים להכין הצעה. אני רוצה לדעת מה שר המשפטים חושב על הנושא הזה. ידוע שחוק הבנקאות מבוסס על החוק העותומני. היו בנקים שפשוט את הרגל והתעוררו הרבה בעיות סביב זה. החוק דרוש. השאלה אם פניית משרד האוצר למשרד המשפטים לא באה לברר את הפעולה שנעשתה כבר בהכנת החוק, ומה כוונת שר המשפטים לעשות בעניין זה.

כונסי נכסים. האם רשאים כונסי הנכסים

לנהל גם עניינים שלהם?

הם לא עובדי ציבור.

ש. ארליך:

ראיתי בתקציב שיש להם ביקורת על 1,5 - 2
מיליון ל"י. איזה הגיון יש להעביר מתפקיד

י. אפרת:

לתפקיד? זה לא נראה לי.

נמשיך בדיון בישיבה הבאה. ישיבה זו נעולה.

היו"ר י. קרנמן:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00